

АКТУАЛЬНІ ПРОБЛЕМИ
МІЖНАРОДНОГО ПРАВА,
МІЖНАРОДНИХ ВІДНОСИН, БЕЗПЕКИ
ТА ГЛОБАЛІСТИКИ

УДК 341.1:314.07

Чайковський Ю.В., НУ «ОЮА»

**ВПЛИВ СУЧАСНИХ КОНФЛІКТІВ НА ЗМІНУ
МІГРАЦІЙНОЇ ПОЛІТИКИ СУСІДНІХ ДЕРЖАВ:
МІЖНАРОДНО-ПРАВОВІ АСПЕКТИ**

У статті здійснено спробу поставити й вирішити проблему впливу конфліктів на міграційну політику сусідніх держав держав. Досліджуються фактори впливу конфлікту на міграційні процеси, пропонуються варіанти управління міжнародними міграційними потоками з метою вирішення даної проблеми через зміни міграційної політики держав. Проведено аналіз вимушеної конфліктом міграції, сформульовані вироблені міжнародним співтовариством варіації міграційної політики і досліджено можливість їх міжнародно-правового регулювання.

Ключові слова: міграція, біженці, вимушені мігранти, міграційна політика, безпека держави, міжнародне міграційне право, інтеграція іноземців.

Постановка проблеми. Глобалізаційні процеси у сучасному світі призводять до стирання кордонів і лібералізації міграційних правил, що дозволяють практично вільно переміщуватися робочій силі в межах добровільної міграції. Сьогодні приблизно 230 мільйонів осіб проживає за межами країн свого народження. Різні причини змусили їх покинути країну постійного проживання, проте всі вони пов'язані з пошуком стану захищеності і нових можливостей.

Сьогодні в світі немає такого регіону, який не був би охоплений міграцією, причому якщо раніше країни можна було чітко поділити на країни еміграції та імміграції, то в сучасному світі багато держав одночасно є країнами походження, перебування і транзиту мігрантів. Примітно, що близько 40 відсотків від загальної кількості мігрантів у світі мігрують саме в сусідні країни свого регіону.

Дане дослідження носить міждисциплінарний характер і зачіпає такі наукові сфери: міжнародні відносини, політологія, соціологія, міжнародне право. Статус міждисциплінарності обумовлюється тим, що міграція населення є однією з найважливіших проблем народонаселення і розглядається не лише як просте механічне пересування людей, а як складний процес, який стосується одразу багатьох сторін соціально-економічного, суспільно-політичного, етнопонаціонального, морально-психологічного, релігійно-духовного життя цілих країн і народів.

Актуальність теми дослідження визначається тим, що проблеми вимушеного переселення людей набувають характеру найгостріших проблем сучасності. Вимушена міграція як наслідок видозмінених у ХХІ столітті конфліктів породжує, за визначенням ООН, найбільш вразливі групи населення планети – біженців, вимушених переселенців, осіб без громадянства.

Вимушена міграція несе за собою важкі наслідки і для окремої особи, і для багатьох держав і світової спільноти в цілому. Міграційні процеси, викликані необхідністю зміни місця постійного проживання під впливом збройного конфлікту всередині держави є найбільшим викликом сучасному міжнародному співтовариству. Недосконалість міжнародно-правових норм у сфері міграції, а також неготовність і неспроможність держав самостійно впоратися з вимушеними міграційними потоками призводить до так званих «міграційних колапсів», коли проблема вимушених мігрантів посилюється у рази за її несвоєчасного вирішення. В першу чергу, від таких вимушених збройним конфліктом міграційних потоків страждають сусідні з конфлікту держави, що змушує їх постфактум посилювати міграційне законодавство і приймати непопулярні серед міжнародного співтовариства рішення, пов'язані із необхідністю забезпечення безпеки власних громадян.

Аналіз історичних міграцій показує, що дослідження міграційних потоків, спровокованих конфліктом в сусідні держави, дозволяє попередити негативні наслідки для приймаючих мігрантів держав,

внести своєчасні зміни в міграційні законодавства і вдосконалити міжнародні угоди у сфері міграції. Тим самим, попередити міграційні колапси, зокрема, що виникають в останні роки на території європейського континенту.

Дослідження впливу конфлікту на міграційну політику в сусідніх державах проводиться вперше. Ми виходимо з того, що міграційні процеси є постійним явищем на всіх етапах історії людства, а в сучасному світі проблеми вимушеного переселення мільйонів людей відносяться до розряду найгостріших. Недобровільно переміщені особи у результаті військових, етнополітичних й інших конфліктів є однією з найбільш вразливих груп населення планети. Необхідно враховувати, що вимушена міграція може бути зовнішньою (особи, що шукають притулку, в тому числі біженці) і внутрішньою (переміщені особи, «внутрішні біженці»), поворотною та безповоротною, легальною і нелегальною.

Дослідження обраної теми свідчить, що загальнолюдські проблеми міграції зачіпають сферу всіх галузей науки, а, отже, їх вивчення можливе тільки в комплексності поглядів і оцінок. Керуючись цим, дослідження будується на широкій міжнародній і національній джерельній базі, враховує широку палітру наукових і політичних праць вітчизняних і зарубіжних вчених та політичних діячів.

Масштаби і складності сучасної міграції диктують необхідність наукового осмислення міграції, яка охопила майже всі держави світу й національні суспільства. У ній перетинаються індивідуальні та колективні інтереси, на індивідів вимушена міграція має явно негативний вплив, а держави не можуть підтримувати рівень національної економіки або нормальний демографічний склад населення без зовнішніх факторів [5, с. 35].

Кожна група мігрантів (біженці, вимушені мігранти (переміщені особи або внутрішні біженці), репатріанти і емігранти) має свої особливості, відмінності і вимагає складання і реалізації відповідних програм для їх підтримки і захисту. Вимушена міграція населення розглядається в контексті соціально-економічного розвитку та з урахуванням моральних категорій. Одночасно враховується вплив глобалізації на більш просте прийняття рішення про еміграцію в порівнянні з попередніми періодами історії. Дослідження міграції проводиться з позицій цілісної концепції, осмислення історичних процесів і явищ на основі збалансованих наукових підходів.

Методологія статті будується на застосуванні сукупності підходів до вивчення проблематики вимушеної міграції. Застосовуються як спеціальноюридичні, так і загальнонаукові методи. Соціологічні методи вивчення міграції покликані виявити фактори міграції, потенційні резерви, механізми і рушійні сили. На вибір методів впливають територіальні особливості і напрямки міграційних потоків. Висновки статті базуються на принципах об'єктивізму, діалектичності і конкретності історичної істини. Це вимагає особливо ретельного підходу до вибору джерел і їх оцінці. В основу дослідження покладено документи міжнародного та внутрішнього характеру, матеріали неурядових організацій.

Проблема статті є надзвичайно практичною, і, отже, ставиться мета знайти її теоретичне рішення. Спроби зробити це і повернути увагу громадськості до проблем міграції проводилися неодноразово. Проте, дослідження міграційної політики в світлі збройного конфлікту проводиться вперше. Необхідно вказати, що теоретичною основою статті стали роботи О. Потьомкіна, В. Шрейбути, П. Качмарчика, М. Окольського, Ю. Бузницького, А. Бабенка, В. Колпакова, А. Кузьменко, А. Малиновського, В. Новіка, В. Олефір, С. Пирожкова, А. Піскуна, І. Прибиткова, Ю. Римаренко, Ю. Тодики, В. Трошінського, П. Чалого, С. Чеховича, О. Шамшур, В. Шаповала, М. Шульги та ін. вітчизняних і зарубіжних вчених, які вивчають проблеми сучасної міграції.

Вимушена міграція населення призводить до того, що, в основному, мігранти виконують брудну, небезпечну і принизливу роботу. І якщо для певних осіб міграція – це позитивний досвід, що відкриває нові можливості, то для дуже багатьох вимушених мігрантів таке переміщення пов'язане з порушенням прав людини, дискримінацією та експлуатацією.

Вчені, які займаються дослідженням міграційної обстановки останніх десятиліть, виокремлюють наявність кількох основних груп макрофакторів, які виступають рушійною силою міграційних процесів. Перш за все, це – геополітичний фактор, пов'язаний з новим поділом постсоціалістичного простору, лібералізацією і демократизацією життя в багатьох країнах, переходом до політики «відкритих дверей», зміною правових підходів до міграції. Формування внутрішньодержавного нормативного масиву, що закріплює й забезпечує свободу в'їзду та виїзду, масове приєднання до Конвенції ООН про статус біженців 1951 р. створили умови для включення цих країн в сис-

тому міжнародних міграцій. Другий фактор – це екологічні лиха, що зачіпають густонаселені регіони, що підживляють повсякденний уклад життя і загрожують здоров'ю проживаючого у цих регіонах населення. Не менш значущим, а може навіть більш значущим, є економічний фактор, обумовлений певними структурними змінами в економічному просторі, удосконаленням засобів комунікації, загостренням економічної кризи в світі і супроводжуючих його явищ (наприклад, спад виробництва, безробіття). Сучасний працівник все менше і менше прив'язаний до місця праці і може обирати місце проживання ґрунтуючись на інших ніж зайнятість факторах – клімат, зручність для життя, безпека і т.п. І, нарешті, дослідники виділяють соціокультурний фактор міграції, якому властиві такі явища, як дестабілізація соціальної обстановки, зростання соціальної напруженості, міжетнічні конфлікти, громадські зіткнення і заворушення, боязнь втратити громадянство країни походження, розбіжності в правових системах держав, мовний та культурний бар'єр.

Проте, мігранти вносять свій внесок в економічне зростання і розвиток людського потенціалу як в країнах походження, так і в країнах перебування. Вони сприяють розвитку суспільства за рахунок культурного різноманіття, прищеплюючи почуття розуміння і поваги різних народів і культур. Міграція також є основним способом підвищення рівня життя і реалізації прав людини.

Вимушена міграція, на відміну від добровільної, небажана для держави, оскільки призводить до переміщення не тільки «трудових ресурсів», а й членів їх сімей, що спровоковує додаткове навантаження соціальних бюджетів держав. Найбільш складною є саме вимушена міграція, спровокована збройним конфліктом, оскільки в такому випадку вона є неплановою, що змушує часто залишати всі наявні у такого різновиду мігранта матеріальні ресурси, позначається на емоційному стані сім'ї мігранта і ускладнює його інтеграцію в суспільство приймаючої держави [2, с. 217].

І все ж, наслідки вимушеної міграції можуть впливати як негативно, так і позитивно на економіку приймаючої мігрантів країни. До негативних можна віднести зниження ціни праці на національному ринку робочої сили, зважаючи на великий приплив населення; негативний вплив на державний бюджет в зв'язку з необхідністю виплати допомоги, будівництва житла; зростання злочинності та різного роду конфліктів внаслідок невдоволення серед місцевого населення. До позитивних наслідків можна віднести вигоди підприємців

приймаючої країни, адже вони отримують більш дешево, а іноді і більш висококваліфіковану робочу силу.

Стрессова ситуація (якою, без сумніву, є військові дії, загроза життю) провокує значні негативні наслідки як на міграційні процеси, в цілому, так і на особу мігранта, зокрема, оскільки:

– по-перше, в екстремальних умовах виїзду як правило немає можливості виїхати разом з майном, продати нерухомість, тому найчастіше економічний стан вимушених конфліктом мігрантів виявляється найбільш важким, вони не в змозі забезпечити проживання навіть на самому мінімальному рівні;

– по-друге, при вимушені міграція стосується всіх без винятків груп населення, серед них різко підвищується частка непрацездатного населення (дітей, людей похилого віку, інвалідів), при тому, що в звичайних умовах міграція зачіпає найбільш активні верстви населення в працездатному віці;

– по-третє, особи, які пройшли через конфліктні ситуації, знаходяться в стані стресу внаслідок напруженості обстановки або втрати близьких і зміни звичних умов проживання.

Мігранти виявляються в місцях тимчасового розміщення, таборах для вимушено переміщених осіб, компактних поселеннях (громадах) для вимушених мігрантів [3].

На наявні матеріально-економічні труднощі нашаровуються важкі травматичні соціально-психологічні переживання. Природно, це вкрай негативно впливає не лише на самих вимушених мігрантів і членів їх сімей, а й на населення приймаючої держави через наявність додаткових перешкод в інтеграції даної категорії осіб у суспільство, що приймає мігрантів.

Історія вже давно знайома з вимушеним переміщенням багатотисячних мас населення з одного регіону світу в інший. Проблема біженців з'явилася на землі ще до н. е. А після Другої світової війни клубок проблем, пов'язаних з масовою і все менш бажаною, структурно видозміненою і далеко не в повній мірі контрольованою міграцією, торкнулася багатьох країн, в тому числі і України. Звичайно, співвідношення стабільності і нестабільності в світі визначалося властивими їм факторами, але в чималому ступені позначався і вплив міграційного дестабілізатора. Проте, при всіх розбіжностях в якісних характеристиках економічних і політичних моделей різних стан є загальні для всіх тенденції, загальні логіка і механізми. Це спонукає пильно придивитися до наявного міжнародного досвіду, до варіантів

вирішення виникаючих проблем. Так, в період Другої світової війни і в перші повоєнні роки мігранти-біженці склали більше 60 млн чоловік. Цей міграційний потік розвивався по висхідній лінії, залучаючи все нові і нові хвилі мігрантів багатьох держав. У цьому контексті етнічну міграцію другої половини ХХ століття, без сумніву, можна віднести до числа наймасштабніших міграційних потоків [1].

Причинами та факторами вимушених міграцій був страх людей в умовах військово-політичних, етнічних і релігійних конфліктів, природних і техногенних катастроф. До кінця ХХ століття 150 млн чоловік жили за межами країн свого колишнього проживання, що становить 2,5% населення всієї земної кулі, тобто одна з 40 осіб. Зі 150 млн мігрантів 10% або 15 млн осіб є біженцями. Це всього лише невелика частина населення світу, але в цілому міграція має більш важливе значення, ніж вказують на це наведені дані.

Представляючи величезний інтерес сам по собі, аналіз проблеми сучасної міжнародної міграції може виявитися плідним як свого роду «наскрізний» ресурс при розгляді динаміки всього сучасного світового співтовариства у всій її складності і різноманітті. Міграційна проблематика виводить на багато «больові» точки сучасного співтовариства, яке саме перебуває в стані «міграції» до іншого типу людської цивілізації.

Особливо небезпечним явищем останніх десятиліть в Європі (особливо східної і центральної) є вимушена міграція, що виникла в результаті міжнаціональних конфліктів та налічує вже сотні тисяч людей. В умовах розпаду багатонаціональних держав і утворення нових незалежних держав на передній план соціально-економічного і політичного розвитку ряду країн висунулися міграційні проблеми, рух мільйонних потоків людей з однієї країни в іншу. Головна причина цього – загострення національних відносин в ряді колишніх «союзних» республік (як СРСР, так і Югославії), прагнення знайти захист від нерівності за національною ознакою. Неврегульовані конфлікти призвели до того, що уряди сусідніх держав не були готові сприяти адаптації та інтеграції вимушених мігрантів. Виникли протиріччя між міжурядовими та неурядовими організаціями, які відносили цю діяльність до ведення організацій, що займаються питаннями міжнародного розвитку. В результаті положення переміщених осіб різко погіршилося, оскільки гуманітарна допомога різко скоротилася, допомога по лінії організацій, що займаються розвитком, не надавалася взагалі. В результаті це спровокувало

назрілу необхідність коригування міграційних політик сусідніх із конфліктуючими держав.

Аналіз змін, які відбуваються в останні роки в міграційних політиках держав, схиляє до думки, що головною детермінантою розвитку певної міграційної політики є її тісний зв'язок з потребами ринку праці, а також домінуюча концепція суспільства (модель політичного чи етнічного суспільства). Водночас все більшу роль відіграє громадська думка, яка в деякій мірі накладає на політичних керівників певні обов'язки у сфері міграційної політики. Крім того, ЗМІ здатні створити в суспільстві відмінну від реалій картину міграції. Ті або інші обумовленості мають вплив на ступінь відкритості/закритості приймаючої держави, а також на остаточну форму міграційної політики. Проте конфліктогенному чиннику відводилася недостатня увага, оскільки даний фактор не носив масового характеру й, можливо, це недостатньо зачіпало провідні країни ЄС через територіальну віддаленість таких конфліктів.

Отже, які чинники активно впливають на розвиток міграційної політики. Міграція належить до тих соціальних явищ, які сильно реагують на зміни демографічних, політичних та економічних умов. Причому це стосується не лише еміграції, але й імміграції. Звісно, жодна держава не може стимулювати еміграцію зі своєї країни, проте еміграційна політика держави повинна враховувати відтік власних громадян за кордон з метою коректного прогнозування, наприклад, кількості і якості (кваліфікації) іммігрантів, які повинні будуть замінити на робочих місцях тих, хто виїхав. Цікаво, що частіше особи покидають державу не у пошуках праці через неможливість знайти її у власній державі, а з метою зміни місця праці та поліпшення оплати або умов праці. Тобто, відтік цих осіб потребує адекватної заміни для економіки держави-постачальника робочої сили. Крім того, ці особи продовжують перебувати під захистом держави громадянства, і ця обставина також враховується при формуванні міграційної політики.

Імміграційна політика є другою складовою політики у сфері міграції і для держави обидві складові є рівнозначно важливі. Вона необхідна для того, щоб захистити інтереси власного населення від некерованого припливу робочої сили і для цього необхідний більший контроль нелегальної зайнятості. При чому успіх такого контролю буде досягнутий, якщо держава не перекладе цю функцію, не обтяжить роботодавця. І в першу чергу, це можна досягти не за-

собами покарання, а стимулювання і заохочення і роботодавців, і нелегальних працівників, до легального працевлаштування.

Формування міграційної політики держави також безпосередньо залежить від підходу до збройного конфлікту міжнародного і неміжнародного характеру. Залежно від кваліфікації збройного конфлікту розрізняються і його наслідки для вимушеної міграції. Мігранти диференціюються на переміщених осіб (внутрішніх біженців) і вимушених мігрантів за межі території держави, що накладає відбиток на їх правовий статус в державі перебування. Разом з тим, сучасний конфлікт має інші характеристики і часто гібридний характер. Отже, чинники вимушеної міграції теж видозмінюються. Інформаційні атаки, кібервійни і навіть торгові війни як різновид сучасних конфліктів також можуть призводити до неможливості подальшого проживання на певній території і провокувати вимушену міграцію.

Вимушений переселенець – громадянин, який змінив місце проживання, щоб уникнути негативних наслідків збройного конфлікту, вчиненого щодо нього або членів його сім'ї насильства чи інших форм переслідування або реальної небезпеки бути підданим переслідуванню за ознакою громадянства, расової або етнічної приналежності, віросповідання, мови, а також за ознакою приналежності до певної соціальної групи або політичних переконань, що стали підставою для проведення ворожих кампаній щодо конкретної особи та/або групи осіб, масових порушень громадського порядку, порушень прав людини і основних свобод, в результаті голоду, епідемії чи надзвичайних ситуацій природного і техногенного характеру.

Під терміном "біженець" слід розуміти іноземця (або особу без громадянства), який внаслідок обґрунтованих побоювань стати жертвою переслідувань за ознаками расової, національної належності, ставлення до релігії або громадянства, належності до певної соціальної групи або політичних переконань вимушений залишити територію держави, громадянином якої він є (або на території якої він постійно проживає), і не може або не бажає користуватися захистом цієї країни внаслідок зазначених побоювань. Так, особи, вимушені залишити територію держави в зв'язку з внутрішнім збройним конфліктом розглядаються з точки зору можливості не залишаючи територію держави виїхати за межі театру військових дій в межах кордонів цієї держави; тоді як вимушені мігранти в зв'язку зі збройним конфліктом міжнародного характеру такої можливості часто не мають, оскільки вся територія держави буде вважатися

театром війни і потенційним театром військових дій. Тобто з точки зору визнання їх біженцями в розумінні Конвенції ООН «Про статус біженців» 1951 року вони мають більш перспективне становище. Разом з тим, статус міжнародного збройного конфлікту накладає на держави-реципієнти вимушених мігрантів обов'язок погоджувати прийняття рішень про надання статусу біженця з внутрішнім законодавством держави походження біженця, оскільки сам факт оголошення воєнного стану тягне за собою загальну мобілізацію і обов'язок мігрантів-призовників вступити на службу в збройні сили своєї держави. Інакше, вони будуть розглядатися як дезертири і правопорушники, які намагаються уникнути військової повинності, переходячи на території іншої держави.

Дослідження показують, що особи, що володіють більшою міграційною мобільністю, мають, як правило, і більшу психологічну готовність до переселення, що має враховуватися в практиці роботи з мігрантами. Не можна обмежувати права людей на зміну місця проживання і роботи, але міграція часто створює певні труднощі правового, економічного, соціального і етнічного характеру приймаючим мігрантів державам.

Міграційна політика являє собою сукупність соціально-політичних концепцій і поглядів на міжнародну міграцію, організаційно-правових і соціально-економічних заходів, спрямованих на регулювання міграційних процесів. Міграційна політика всіх без винятку країн в даний період глобальної взаємозалежності стала невід'ємною частиною міжнародних відносин і внутрішньої політики. Важливим кроком у вирішенні проблем вимушених мігрантів стали прийняті міжнародні нормативні акти регулювання поведінки з біженцями, трудовими мігрантами, особами без громадянства. Разом з тим, на нашу думку, саме держави несуть повну відповідальність за безпеку, політичну і соціальну стабільність своїх країн, включаючи питання міграції, тому вони повинні мати можливість приймати рішення і робити дії в цій галузі. Отже, як і раніше вимагає вдосконалення національне законодавство держав світу у сфері вимушеної міграції з метою формування гнучкої міграційної політики, що відповідала б вимогам сучасних умов. Дана проблематика стосується питання взаємовпливу міжнародного і національного права і по-різному вирішується в різних правових системах. Тому, потрібне узгодження конституцій держав з міжнародними стандартами міграційного права.

Зміни в підході до доктрини і практики міграційної політики спричиняють принципову складність в застосуванні традиційних моделей міграційної політики, якими керуються окремі держави в реалізації свого підходу до імміграції. Типи моделей віддзеркалюють відмінності в підході до іммігрантів, а також інструменти їх інтеграції в суспільстві приймаючої держави. Так, Т. Файст вирізняє дві моделі міграційної політики, що функціонують в європейських державах: етнокультурної закритості (наприклад, Німеччина) і плюралістичної відкритості (наприклад, США). Де Рам пропонує схожий поділ: на ліберальні (Швеція, Великобританія, Франція) і протекціоністські (Німеччина) системи. Найбільш розбудовану типологію пропонує В. Барберрі, який вирізняє п'ять моделей: закрыта, модель, основана на культурі, модель, основана на виборі, модель співіснування, а також космополітична модель [4, с.12].

В результаті широкомасштабних міграційних потоків, викликаних сучасними конфліктами, міграційна політика сусідніх держав зазнає значних змін, в результаті чого держави втрачають чіткий розподіл на держави імміграції та еміграції. Крім того, держави корегують політику закритості і відкритості. Так, традиційно закрыта міграційна політика Німеччини зазнала значних змін в бік відкритості і разом з тим історично відкрита міграційна політика США стає більш закрытою. І це результат далеко не збройних конфліктів в сусідніх державах, але конфліктів в широкому їх розумінні. Так, на міграційну політику Німеччини, без сумніву, вплинув «міграційний колапс», викликаний напливом до Європейського Союзу вимушених мігрантів з території Північної Африки та Близького Сходу. У 2015 році канцлер ФРН Ангела Меркель пообіцяла зробити все для того, щоб уникнути «гуманітарної катастрофи», в результаті було прийняте рішення не закривати німецькі кордони. США в процесі формування своєї міграційної політики беруть до уваги економічні причини міграції з території Мексики, що є причиною і одночасно наслідком торгової війни США з сусідньою державою.

Найбільш ілюстративні, на наш погляд, сучасні приклади Польщі і Туреччини. Так, конфлікт в Україні спровокував хвилю еміграції в сусідню Польщу, що польською владою було розцінено як шанс заміщення робочих місць на вимогу зростаючої економіки. Українці історично і ментально сприймаються Польщею як близький народ, здатний в короткий термін і при мінімальних державних витратах інтегруватися в польське суспільство. Відповідно, Польща

підкоригувала міграційну політику в бік прийняття українців. З іншого боку, на форумах Європейського Союзу у Польщі з'явився серйозний аргумент відмови від розподілу квот прийняття вимушених мігрантів з Сирії і держав півночі Африки через прийняття українців.

Щодо Туреччини необхідно відзначити гнучкість уряду в миттєвому прорахунку вигод використання міграційного фактора в спілкуванні з Європейським Союзом. Туреччина використала міграційний потік, що хлинув з охопленої війною Сирії і постреволюційної Лівії в якості інструменту «політичного шантажу» Європейського Союзу, пригрозивши відкриттям кордону для транзиту сирійських біженців на територію ЄС. В результаті цього, 20 березня 2016 року набула чинності укладена між ЄС і Туреччиною угода, згідно з якою Туреччина повинна була закрити біженцям шлях в ЄС. Відповідно до угоди, в обмін на кожного мігранта з Сирії, який потрапив в ЄС нелегально і був видворений, Євросоюз зобов'язується легально приймати з Туреччини одного сирійського біженця. Однак за офіційною статистикою Єврокомісії з моменту вступу угоди в силу ЄС прийняв з території Туреччини майже 12 500 мігрантів. У той же час назад в Туреччину відправлено лише близько 2100 осіб, нелегально переправилися на територію ЄС. Тобто, по суті ЄС прийняв у шість разів більше людей, ніж відправив назад до Туреччини. За три роки дії угоди ЄС надав Туреччині 6 млрд євро – половина з яких була виділена з бюджету ЄС, а друга половина з національних бюджетів європейських країн – проте угода не досягла своєї мети. При цьому варто відзначити, що Туреччина прийняла деякі заходи – наприклад, побудувала паркани з колючим дротом на кордоні з Сирією, щоб в Туреччину не прибувала настільки велика кількість біженців. Однак зараз кількість нелегальних мігрантів в ЄС знову зростає. За попередніми прогнозами, кількість проживаючих в Туреччині сирійців за найближчі 10 років зросте до 5 млн. Зараз в Туреччині проживає найбільша кількість біженців з Сирії – понад 3,5 млн. Однак, дана кількість не повинна вводити в оману. Населення Туреччини – близько 80 млн громадян, при цьому кількість прийнятих сирійців складає 4,37 % від кількості начелення, населення Польщі – 38 млн громадян, кількість прийнятих українців – близько 1,5 млн, що становить 3,94 % від складу населення. Тобто процентна частка мігрантів у загальній кількості населення відрізняється ненабагато. До того ж сирійці настільки ж близькі історично, ментально туркам, як і укра-

інці полякам. Тому в даному випадку Туреччина отримує практично безвитратний трудовий ресурс для розвитку власної економіки, який до того ж плавно і безболісно здатний інтегруватися до турецького суспільства. Очевидно, Туреччина ідеально скористалася ситуацією, змоделивала свою міграційну політику і досягла стратегічних успіхів.

Висновки

На сучасному етапі міграція є елементом глобалізаційних процесів, має позитивні і об'єктивно негативні наслідки щодо національної ідентичності та культури. При всіх відмінностях в якісних характеристиках економічних і політичних моделей різних країн в проблемі міграції є загальні для всіх тенденції, загальні логіка і механізми. У чималій ступені позначається вплив міграційного дестабілізатора, що призводить до переконання в необхідності вивчення впливу збройного конфлікту на міграційну обстановку сусідніх держав на основі всестороннього аналізу міжнародного практичного досвіду і теорій науки про міграцію.

При вивченні впливу міжнародної вимушеної міграції під впливом конфліктів розглянута сукупність факторів і причин, що створюють умови для міграції, види і типи переміщень населення, які визначаються як міграція. Міграція – процес, що постійно розвивається і змінюється, який має як загальні принципи і характеристики, так і специфічні особливості окремих країн і народів, національної культури. У світі накопичено понятійний матеріал, який відображає різні аспекти життя і діяльності людей, що протікають в незвичних, нерідко екстремальних етико-расових, конфесійних, політичних, економічних і екологічних умовах. Ми згодні з міжнародними документами, які визначають, що особи, які хочуть покинути свою країну з метою підвищення життєвого рівня, пошуку кращої роботи, не можуть претендувати на статус біженця. У той же час розглянуті в дослідженні дані з багатьох країнах і континентах показують, що найбільш частою причиною еміграції за межі держави постійного проживання є економічні чинники. Багато осіб, які шукають притулку, головним чином з країн, що розвиваються, покинули свою країну внаслідок небезпеки для життя, у тому числі нестатку ресурсів. Разом з тим, міжнародне співтовариство не виробило кардинальних рішень щодо захисту таких категорій переселенців. Багато розвинених країн посилили процедуру отримання статусу біженця, що позначилося в першу чергу на тих, хто дійсно потребує захисту і допомоги. Отже, міграційна політика

суверенних держав є саме тим інструментом, завдяки використанню якого держави мають можливість не лише пристосовуватися до наслідків видозмінених конфліктів у сусідніх державах, але і передбачити ці наслідки з метою використання їх для досягнення стратегічних цілей й зміцнення позицій на міжнародній арені.

Бібліографічний список:

1. Булгак С. Вынужденная миграция: ее содержание и причины. *Журнал международного права и международных отношений*. 2005. № 2. URL: <http://evolutio.info/content/view/763/113/>
2. Чайковский Ю.В. Миграционные процессы в свете вооруженных конфликтов: проблема международно-правового регулирования. *Вісник Луганського державного університету внутрішніх справ імені Е.О. Дідоренка*. 2016. № 1. С. 216–226.
3. Шевчук А.Ю. Миграционные процессы в современном мире: причины, виды и последствия. *Scientific researches and their practical application. Modern state and ways of development*. 2012 URL: <http://www.sworld.com.ua/index.php/ru/conference/the-content-of-conferences/archives-of-individual-conferences/oct-2012>
4. *Polityka migracyjna jako instrument promocji zatrudnienia i ograniczenia bezrobocia / pod red. P. Kaczmarczyka, M. Okolskiego*. Warszawa, 2008. 141 s.
5. Stephen Castles, Hein de Haas, Mark J. Miller *The Age of Migration : International Population Movements in the Modern World Fifth Edition* The Guilford Press; Fifth edition, 2013. 401 p.

The article attempts to solve the problem of the impact of conflicts on the migration policy of neighboring states. The factors of the impact of the conflict on migration processes are investigated, variants of management of international migration flows are proposed in order to solve this problem due to changes in the migration policy of the states. The analysis of the forced migration conflict, formulated by the international community of variations in migration policy, and the possibility of their international legal regulation are explored. Forced migration, unlike voluntary, is undesirable for the state, because it leads to the transfer of not only "labor resources", but also members of their families. The most difficult is forced migration, triggered by armed conflict, since in this case, it is unplanned, which often makes it necessary to leave all the resources available to such a migrant, affects the emotional state of the migrant's family and complicates their integration to the society of the receiving state.

Keywords: Migration, Refugees, Forced migrants, Migration policy, International Migration Law, Integration of foreigners.